

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3258/2023. (VI. 9.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Pfv.III.20.225/2022/5. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésre irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Dr. Toldi Ibolya Anikó ügyvéd által képviselt indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján az Alkotmánybírósághoz fordult.
- [2] Az indítványozó a 2022. október 15-én benyújtott alkotmányjogi panasz indítványában a Kúria Pfv.III.20225/2022/5. számú, 2022. augusztus 18-án átvett ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását kérte és azt, hogy a kúriai ítéletet az Alkotmánybíróság semmisítse meg.
- [3] 1.1. Az alapul fekvő ügyben az alkotmányjogi panasz [és a bírói döntések, a Fővárosi Törvényszék mint elsőfokú bíróság 2.P.20.844/2019/35. számú ítélete, a valamint a Fővárosi Ítéltábla 9.Pf.20.291/2021/3. számú jogerős ítélete, továbbá a Kúria ítélete] szerint az indítványozó közigazgatási jogkörben okozott kár megtérítése iránt indított pert egy önálló bírósági végrehajtó ellen.
- [4] A per előzményéhez tartozik, hogy a Balassagyarmati Törvényszék mint másodfokú bíróság egy végrehajtási eljárás során elkövetett jogszabálysértés miatt a 2.Pkf.20.389/2015/6. számú végzésével egy árverést megsemmisített {a Balassagyarmati Törvényszék e körben az árverési hirdetmény tartalmi követelményét szabályozó, a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Vht.) 143. § (1) bekezdés d) pontját és a kézbesítést szabályozó Vht. 97. § (2) bekezdését jelölte meg, lásd a fellebbezéseket ismertető kúriai ítélet indokolása [13] pontját}. Ugyanakkor az eredeti állapot az ingatlan továbbértékesítése miatt már nem volt visszaállítható (lásd: kúriai ítélet indokolásában a felülvizsgálati kérelem ismertetése, Indokolás [46]). A Kúria támadott ítéletében ismertetett jogerős végzés indokolása szerint a végrehajtási törvény nem zárja ki, hogy a becsértéket a végrehajtó annak figyelembevételével állapítsa meg, hogy a telekként nyilvántartott ingatlanon valójában van egy lakóház is; az Alaptörvény 28. cikkére utalva a józan ész szabályának meg nem felelőnek minősítette a törvényszék egy közel 6 000 000 forint értékű ingatlanrész 375 000 forint vételáron történő elárverezését. A jogerős végzés azzal kapcsolatban is tett jogszabályi hivatkozás nélküli megállapítást, hogy az alperes – a végzésben meg nem határozott iratokat – a felperesnek nem az állandó bejelentett lakcímére rendelte kézbesíteni.
- [5] Az indítványozó az árveréssel érintett ingatlanon tulajdonnal bírt. Az ilyen előzmények után a kártérítési perben az első fokon eljáró Fővárosi Törvényszék megállapította, hogy a végrehajtó a Vht.-ben foglalt rendelkezéseket megsértette, és ezzel kárt okozott. A sérelemdíj vonatkozásában annak mértékét 500 000 Ft összegben találta megállapíthatónak, míg a vagyoni kár vonatkozásában az ítéleti indokolás szerint az indítványozó nem bizonyította kellőképpen, hogy a végrehajtásból kára származott.
- [6] Az indítványozó fellebbezésére a Fővárosi Ítéltábla a keresetet elutasította. Érvelése szerint „[a]z elsőfokú bíróság a személyiségi jogsértésként a bírósághoz fordulás jogának sérelmét állapította meg. Ezzel kapcsolatban a Fővárosi Ítéltábla rámutat egyrészt arra, hogy bár a felperes a keresetlevelében és a 6. sorszámú iratában is megjelölt több megsértett személyiségi jogot, de egyik nyilatkozatában sem szerepel a kereset részeként a bírósághoz való fordulás jogának megsértése” (Indokolás [19]). Az indokolás [21] bekezdése tartalmazza azt is, hogy „kártérítés megítélésére csak olyan magatartás adhat alapot, amely valamely, a végrehajtó eljárását szabályozó jogszabálynak nem felel meg. Amennyiben azonban az adott jogszabály nem egyértelmű, több értelmezési lehetőséget is enged, akkor nem róható fel a végrehajtónak, ha nem azonosan értelmezte az adott jogszabályt a végrehajtási kifogás során utóbb eljáró bírósággal. A végrehajtó kárfelelőssége tehát akkor állapítható

meg, ha az alkalmazandó jogszabály értelmezése során nyilvánvaló, kirívóan súlyos hibát vétett, és erre tekintettel hozott téves intézkedést.”

- [7] Az indítványozó felülvizsgálati kérelmére eljárva a Kúria a másodfokú ítéletet hatályában fenntartotta.
- [8] 1.2. Az Alkotmánybíróság az Alkotmánybíróság főtítkárának felhívására kiegészített alkotmányjogi panaszt a tartalma szerint bírálta el.
- [9] 2. A bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés fennállást illetően a panasz a következőképpen érvelt: „a támadott döntést és az azt megelőző bírósági eljárásokat, döntéseket érdemben befolyásolta az alaptörvény – ellenesség, amely alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést is felvet. Eredményezhet – e mentesülést a kártérítési kötelezettség alól az a semmivel sem igazolt nyilatkozat, hogy a Vht. és a vonatkozó jogszabályok nem egyértelműek, és az eltérő jogértelmezés nem minősül a foglalkozás során elkövetett lényegi hibának. Az eljáró bíróság az Alaptörvény 28. cikkében foglaltak megsértését követi el álláspontunk szerint, ha a jogszabályt nem az abban foglaltak szerint értelmezi. [...] Az eljáró bíróságok csupán bemondás alapján tényként fogadták el a végrehajtási tevékenységet szabályozó jogszabályok értelmezésében fellelhető különbségeket és ez alapján állapították meg, hogy nem követett el lényeges hibát az alperes. Erre semmilyen az alperes által benyújtott, az eltérő gyakorlatot igazoló esetjog, szakmai állásfoglalás vagy egyéb bizonyíték nem állt rendelkezésre. Követhető-e az a joggyakorlat, amikor két azonos tevékenységet (árverést) végző végrehajtó közül a becsérték meghatározása teljes mértékben eltérően történik.”
- [10] Az Alaptörvény megsértett rendelkezéseit a panasz a következők szerint jelöli meg.
- [11] Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése legelső fordulatában garantált, törvényes bíróhoz való alapjog, miszerint „[m]indenkinek joga van ahhoz, hogy [...] valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított bíróság bírálja el”.
- [12] Az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdése, miszerint „[m]indenkinek joga van ahhoz, hogy jogorvoslattal éljen az olyan bírósági, hatósági és más közigazgatási döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti.”
- [13] Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése második fordulatában garantált tisztességes eljáráshoz való jog, miszerint: „Mindenkinek joga van ahhoz, hogy [...] valamely perben a jogait és kötelezettségeit [...] a bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson [...] bírálja el.” A tisztességes eljárás fogalmán belül a bírói döntések indokolásához való alapjog a tisztességes eljárás elhagyhatatlan, kikerülhetetlen ismérve, s garanciája a bírói önkény megakadályozásának.
- [14] Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése utolsó fordulatában garantált ésszerű időben történő befejezéshez való jog, miszerint „[m]indenkinek joga van ahhoz, hogy [...] valamely perben a jogait és kötelezettségeit [...] bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el”.
- [15] Az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdésében már szövegszerű formában is megjelenik a törvény előtti egyenlőség, ugyanakkor a törvény előtti egyenlőség elsősorban a jogalkalmazásra irányadó elvként értendő, a jogi szabályozás mindenkire egyformán vonatkozik. A törvény előtti egyenlőség alkotmányi párja az eljárási jogok között rögzített bíróság előtti egyenlőség.
- [16] 2.1. Az érdemi indokolás körében a törvényes bíróhoz való jogot illetően a panasz azt tartalmazza, hogy „tekinthető-e elfogulatlannak az a bíróság, akinek a vezetője két alkalommal is bejelentette elfogultságát. Mitől vált elfogulatlanná, amikor a Fővárosi Törvényszék Elnökeként, de ugyanazon indokok alapján jelezte elfogultságát. Jelen perben nem a bíróság vezetője követte el a jogsértést, hiszen ő biztosítani akarta a tisztességes eljáráshoz való jogomat, hanem a Kúria, aki kijelentette, hogy nem tekinti elfogultnak a törvényszék elnökét.”
- [17] 2.2. A jogorvoslathoz való jog körében a panasz szerint e jog „elvonásának következménye, hogy a Balassagyarmati Törvényszék az árverést megsemmisítő döntésében arról már nem rendelkezhetett, hogy az eredeti állapotot visszaállítsa. Az eljárás során az is nyilvánvaló volt, hogy az alperes a végrehajtási iratokat szándékosan küldte olyan címre, ahol” az indítványozó nem lakott. „Lekérdezte ugyanis a lakcímnnyilvántartó rendszeréből az állandó lakcímet, és oda meg sem kísérelte az iratok kiküldését.” Így – a panasz 5. oldala utolsó mondata szerint – az indítványozó a vele szemben folyó eljárásról csak a hozzátartozójától értesült.

- [18] 2.3. Az indokolt bírói döntéshez való jog sérelmét a panasz abban látja, hogy a Fővárosi Ítéltábla által meghozott döntés fentebb idézett indoka, a döntést megalapozó „bírói jogértelmezés teljes mértékben szabad utat enged a jogszabályok sajátos és egyedi értelmezésének, amikor lehetőséget ad arra, hogy egyes végrehajtók így, mások pedig másként értelmezzék a jogszabályi rendelkezéseket. Az a tény, hogy az állandó lakcím az életvitelszerű tartózkodás helye. A Vht. a kézbesítésre vonatkozóan egyértelműen fogalmaz a 36. § (1)–(4) bekezdéseiben. E vonatkozásban nincs több fajta értelmezés, ezért nyilvánvaló, hogy a sem állandó lakóhelyként, sem tartózkodási helyként be nem jegyzett lakcímre nem lehet az iratokat joghatályosan kézbesíteni. Azzal, hogy alperes folyamatosan, bizonyítottan olyan helyre kézbesítette az iratokat, ahol felperesnek esélye sem volt átvenni, és így a tudtán kívül emelkedett jogerőre, valamennyi intézkedés – melyekkel szemben jogorvoslati jog illette volna meg – a jogorvoslati lehetőségének az elvonását, és ez által az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében biztosított jog megsértését jelenti. E vonatkozásban a jogszabály nem biztosít többféle jogértelmezést, és nyilvánvaló tény, hogy a kézbesítéshez olyan fontos eljárási szabályok igazodnak, mint például a jogerő, a jogorvoslati jog stb. Lényeges szabályszegés tehát, ha az alapvető iratokat, nem az eljárásban résztvevők állandó lakcímére kézbesítik. Az ítéltábla fenti jogértelmezése arra teremt lehetőséget, hogy jogbizonytalanság keletkezzen, és minden, a jogszabályi előírásokat sértő cselekmény indokolható legyen.”
- [19] 2.4. A panasz arra is hivatkozik, hogy a peres eljárás öt éve tart. Az irányadó joggyakorlat szerint a pereket általában három év alatt kell befejezni, ez tekinthető ésszerű határidőnek. „A befolyásolás szándéka nélkül hivatkozunk a nemrégiben kiobbant végrehajtói botrányra, és korábban a szegedi törvényszék előtt lefolytatott, végrehajtókkal szembeni büntetőeljárásra. E tények jelzik, hogy szorosabb felügyelet alatt kellene tartani az e tevékenységet folytatókat, annál is inkább, mivel mások javait, tulajdonát érintő intézkedések megtételére jogosultak. A végrehajtók tevékenységével kapcsolatos perek száma jelzi, azt az általános álláspontot, hogy végrehajtóval szemben nem lehet pert nyerni.”
- [20] 2.5. A törvény előtti egyenlőség körében a panasz szerint „alperes a peres eljárás során mindvégig arra hivatkozott, hogy a Vht. alapján kell eljárnia, és az árverési becsérték megállapításánál az irányadó gyakorlat eltérő. Ezt az eltérést, azaz az irányadó gyakorlat sokszínűségét, azonban semmivel nem bizonyította, és erre az eljáró bíróságok nem is hívták fel. Míg esetünkben a bizonyítási teher kapcsán mindent bizonyítanunk kellett, addig alperes olyan lényegi kérdést nem bizonyított, mely végül a kártérítési kötelezettség alól mentesülését eredményezte, nevezetesen, hogy valóban eltérő-e a végrehajtási gyakorlat és erre milyen jogszabályi hiányosság ad lehetőséget. A kérdés bizonyítatlansága ellenére, azt az eljáró bíróságok tényként elfogadva döntésük alapjaként kezelték.”
- [21] 3. Az Alkotmánybíróságnak az Abtv. 56. §-a alapján mindenekelőtt azt kellett megvizsgálnia, hogy az alkotmányjogi panasz a befogadhatóság törvényi feltételeinek eleget tesz-e. A befogadás visszautasítása esetén az Alkotmánybíróság rövidített indokolással ellátott végzést hoz, amelyben megjelöli a visszautasítás indokát [Abtv. 56. § (3) bekezdés].
- [22] 3.1. Az alkotmányjogi panasz határidőben érkezett. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában megjelöli az Alkotmánybíróság hatáskörét és az indítványozó jogosultságát megalapozó törvényi rendelkezést, az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéseit, a támadott bírói döntést, továbbá tartalmazza az alaptörvény-ellenességre vonatkozó okfejtést, valamint a kifejezett kérelmet a bírói döntés megsemmisítésére. Az indítványozó jogorvoslati lehetőségeit kimerítette, valamint jogosultsága és érintettsége az Abtv. 27. § (2) bekezdés a) pontja alapján megállapítható, mivel saját egyedi ügyével összefüggésben terjesztette elő alkotmányjogi panaszát.
- [23] Az Abtv. 29. §-a a befogadhatóság feltételeként határozza meg, hogy az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet tartalmazzon, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés vessen fel. E befogadhatósági feltételek vagylagos jellegűek, így fennállásukat az Alkotmánybíróság külön-külön vizsgálja [3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30]].
- [24] 3.2. A panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség körében több, Alaptörvényben biztosított jog sérelmét állítja. Ezek a tisztességes bírósági tárgyaláshoz való jog, a jogorvoslathoz való jog és a törvény előtti egyenlőség.

- [25] Ezeknek a jogoknak a sérelmét a panasz arra vezeti vissza, hogy az ítélet tábla másként ítélte meg [a keresetlevél szerinti kereset keretei között] a közigazgatási jogkörben okozott kár jogalapját, mint a törvényszék, és a Vht.-vel ellentétes jogalkalmazáson, vagyis a közigazgatási jogellenességen túl a polgári jogi kártérítéshez más követelt meg (lásd ítélet táblai ítélet Indokolása a sérelemdíj vonatkozásában [18]–[20] bekezdések, a közigazgatási jogkörben okozott kár jogalapját illetően [21]–[22] bekezdések).
- [26] Mivel az Alkotmánybíróság nem vonhatja el a rendes bíróságok jogértelmezési hatáskörét, csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki – ellenkező esetben egyfajta „szuperbíróságként”, a meglévők mellett újabb hagyományos jogorvoslati fórumként járna el {3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14]; 3204/2021. (V. 19.) AB végzés, Indokolás [27]} –, és mivel nem tekinti az Abtv. 29. § szerinti alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésnek, illetve a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességnek azt, ha az indítványozó az eljáró bíróság téves jogértelmezését sérelmezve a számára kedvezőtlen döntés megváltoztatását kívánja elérni {3241/2016. (XI. 18.) AB végzés, Indokolás [15]}, továbbá mivel több határozatában is kimondta már, hogy az, hogy „a jogerős határozatot hozó bíróság nem osztotta [jogi] álláspontját egy konkrét kérdésben, nem teszi az eljárást tisztességtelenné, emiatt nem válik az eljárás és a döntés önkényessé sem” {148/D/2011. AB határozat, ABH 2011, 2347, 2352; 3172/2015. (VII. 24.) AB végzés, Indokolás [20]; 3063/2018. (II. 20.) AB végzés, Indokolás [28]; 3290/2018. (VII. 20.) AB végzés, Indokolás [20]}; ezért az Alkotmánybíróság különbséget tesz *contra legem* és *contra constitutionem* jogértelmezés között, és csak az utóbbit tekinti az alkotmányossági jogsérelem szintjére felérőnek.
- [27] A panasz, noha a bírói döntést önkényesnek tartja, nem tartalmaz megfelelő érvelést arról, hogy a jelen esetben miért állna fenn *contra constitutionem* jogértelmezés.
- [28] A 20/2017. (VII. 18.) AB határozatban az Alkotmánybíróság három, egymást erősítő feltétel együttes fennállását követelte meg annak megállapításához, hogy a bíróság *contra legem* jogalkalmazása felérjen az alkotmányossági sérelem szintjére, és megállapítható legyen az indítványozó tisztességes bírósági eljáráshoz való jogának sérelme. Ezek: a bíróság a jogkérdésre nyilvánvalóan vonatkozó jogi normákat nem vette figyelembe, döntésének ezt a mozzanatát nem indokolta meg, s döntését ehelyett egy olyan bírósági joggyakorlatra alapította, amelynek alapjául szolgáló jogi normákat a jogalkotó kifejezetten hatályon kívül helyezte {20/2017. (VII. 18.) AB határozat, Indokolás [29]; legutóbb megerősítette: 3044/2022. (I. 31.) AB végzés, Indokolás [28]}. A jelen ügyben e feltételek nem állnak fenn.
- [29] Az ítélet tábla és a Kúria valamennyi, az indítványozó által is hivatkozott jogszabályi rendelkezést figyelembe vette és alkalmazta a felülvizsgálati kérelem elbírálása során. Az ítélet tábla és a Kúria ítéletei részletesen foglalkoztak a felperes valamennyi érvelésével, a Vht. mikénti értelmezésére vonatkozó előadásával, így azzal is, hogy a Vht. alapján hogyan lehet vagy kell eljárni az ingatlan-nyilvántartásban nem rendezett jogi helyzetű ingatlan, vagy ingatlanrész (felépítmény) lefoglalása és árvereztetése során (ítélet tábla ítélete Indokolás [22]), illetve azzal is, hogy a perben megállapítható-e, hogy a felépítmény milyen arányban, kinek a tulajdona (ítélet táblai ítélet, Indokolás [24]–[25]; törvényszék ítélete, Indokolás [62]–[63]). A bíróságok a törvények jogalkalmazói értelmezésével, a konkrét ügy sajátosságaira tekintettel hozták meg döntésüket. Az alkotmányjogi panaszban foglaltak alapján mindezekre figyelemmel nincs kellő következtetési alap annak megállapítására, hogy a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség fennállna. Ezért a tisztességes bírósági tárgyaláshoz való jog állított sérelme alapján az alkotmányjogi panasz nem fogadható be (Abtv. 29. §).
- [30] 3.3. A jogorvoslatihoz való jog sérelmét illetően a panaszban foglaltak alapján azt lehet megállapítani, hogy a bírósági eljárásban mindkét érintett fél élt fellebbezési jogával, a jogerős ítéletet kúriai eljárás követte. Mindhárom bíróság érdemben döntött az eljárást indító iratok keretei között. Nem állapítható meg ezért, hogy az Alaptörvény szerinti jogorvoslat állított sérelme alapján a jelen esetben a panasz befogadásának lenne helye.
- [31] 3.4. A törvényszék elnökére vonatkozó indítványozói érveléssel kapcsolatban abból kell kiindulni, hogy az Alkotmánybíróság azokban az esetekben, amikor a felülbírálatot elvégző tanács tagjait nem, csak az alsóbb fokú bíróság tagjait érinti kizárási szabály, a jogerős bírói ítéletet nem semmisíti meg {2/2020. (I. 2.) AB határozat, Indokolás [32]}. Az indítvány nem tartalmaz semmilyen érvelést az ítélet tábla és a Kúria kizárt voltát illetően; arról pedig, hogy a törvényszék bírója miért lett volna kizárva az ügy elintézéséből a törvényszék elnökére tekintettel, nincs megfelelő érvelés az indítványban [Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pont].

- [32] 3.5. Az Alkotmánybíróság az észszerű idő követelményének megsértésére irányuló indítványt olyannak tekinti, mint amelynek sérelme az alkotmánybírói eljárásban nem orvosolható. „Az Alkotmánybíróság az ügy észszerű időn belül történő elbírálásának jogával összefüggésben külön is kiemeli, hogy az Alkotmánybíróságnak nincs hatásköre arra, hogy egy adott bírósági eljárás jelentős elhúzódsából eredő következményeket enyhítse vagy orvosolja. [...] A panaszos által sérelmezett pertartam, mint az adott pert jellemző körülmény olyan törvényességi szakkérdés, amelynek megítélése nyilvánvalóan nem tartozik az Alkotmánybíróság vizsgálódási körébe” (lásd: 3174/2013. (IX. 17.) AB végzés, Indokolás [20]–[21]; 3365/2020. (X. 22.) AB végzés, Indokolás [13]).
- [33] 3.6. Az indítvány nem tartalmaz megfelelő érvelést arról sem, hogy a bírói döntések a törvény előtti egyenlőség szabályával miért lennének ellentétesek. Ebben a körben a panasz a bizonyítási eljárást vitatja, ennek a számára hátrányos voltát állítja, továbbá azt állítja, hogy a bizonyítás egyoldalú volt.
- [34] 4. Az Abtv. 29. §-a a befogadhatóság feltételeként határozza meg, hogy az – egyéb törvényi feltételeknek megfelelő – alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet tartalmazzon vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. E követelménynek a fentiekben megfogalmazottak szerint az alkotmányjogi panasz nem felelt meg, ezért azt az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. § (2) bekezdése és az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) és h) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2023. május 9.

Dr. Márki Zoltán s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Handó Tünde s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Márki Zoltán s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Pokol Béla
alkotmánybíró helyett

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírói ügyszám: IV/2435/2022.

